«الجمع مهما امکن اولی من الطرح» یعنی ذو وجوه بودن حکم

شاگرد: این بحث شما یک نحو ورود به بحث «مهما امکن» است.

استاد: من «مهما امکن» را دقیقاً همین معنا می‌کردم. اینکه گفتند «اذن فتخیر»، تسهیل شارع برای مستنبطین است. یعنی بر تو سخت نمی‌گیرم. نه اینکه یعنی در حکم تخییر داری. «مهما امکن» یعنی وجوه خیلی است. برو تا می‌توانی وجوه را بفهمی. ولی اگر متوجه نشدی من مولی تو را مواخذه نمی کردم. چون می‌دانم امر خیلی سخت است. تفاوت حیثیات ظریف است، لذا قرار نیست تو را مواخذه کنم. من اینطور معنا می‌کردم.

شاگرد: اگر ائمه تخییری را نگفته بودند، آیا به عقلاء ترسیم کنید قائل به حجیت می‌شوند؟ یک مولایی را ترسیم کنید که به جوابهای متعددی به این صورت حرف می‌زند. قائل به حجیت می‌شوند؟ فرض کنید ائمه «وسعک» را هم نگفته‌اند. مثلاً اگر یک روایت دیدیم که امام گفته بودند نصف، باید می‌گفتیم حجت است و عمل کنیم؟!

استاد: حجت به‌معنای معذر، بله. یعنی می‌گوییم ظاهر کلام این است و مولی همین را فرموده و من هم عمل کرده‌ام.

شاگرد: نه، به عقلاء ترسیم کنیم. عقلاء که به این صورت حرف نمی‌زنند.

استاد: معذر یعنی چه؟ یعنی عقلاء هزینه را به گردن گوینده می‌گذارند. می‌گویند چون ظاهر کلام این بود شما باید او را ببخشید.

شاگرد: کسی که می‌گوید اطلاق از باب کشف مراد جدی است، چه می‌گویید؟

استاد: پس چرا به اصل تمسک می‌کنند؟! حتی حجت اماره از باب معذریت و منجزیت است. جعل حکم مماثل هم برای این بود که از لوازمش خلاص شوند.

شاگرد: اگر بخواهد اطلاق جاری کند می‌گوید اصل در مقام بیان است. مثل شیخ و نائینی که می‌گویند برای کشف مراد جدی است.

استاد: اگر در مقام بیان است، خروجی آن ظهور می‌شود؟

شاگرد: اصل عقلائی در اینجا در مقام بیان نیست. وقتی به این صورت می‌گویی‌د، در خصوص آن شخص است. معلوم نیست که ما بتوانیم یک امر کلی استفاده کنیم.

استاد: ببینید اگر گوینده‌ای که اینچنین است، و فرض گرفتیم که تسهیل نیست، برعهده او است که بگوید به کلمات من اخذ نکنید. باید اعلان کند. و الا اگر با وجوه آن‌ها را آورد و تسهیل هم نکرد، اگر بخواهد بعداً چوب بزند، اگر نگوید به کلام من اخذ نکنید، باز عرف عقلاء او را تقصیر کار می‌دانند. می‌گوینند شما کلام ذو وجوه می‌آوری‌د، بعداً هم تسهیل نمی‌کنید، بعد هم می‌خواهید چوب بزنید، اعلام هم نمی‌کنید که به کلام من اخذ نکنید. و حال آنکه عرف عقلاء اخذ می‌کنند. باز هزینه به گردن کسی است که می‌خواهد چوب بزند و کلام ذو وجوه دارد و می‌خواهد خلاف عرف عقلاء بیاید. باید اعلام کند که به کلام من اخذ نکنید. اگر عرف اخذ کرد آن‌ها معذور هستند.

والحمد لله رب العالمین

بازبینی #2
ایجاد شده 18 آوریل 2026 13:11:00 توسط ... .
به روزرسانی شده 18 آوریل 2026 13:20:14 توسط ... .